

Фінансовий ліцей: Візитка пошуку

Інформаційно-методичний бюлетень творчої педагогічної майстерні

Освіта на межі можливого
Юрій Володимирович Шукевич

Поради психолога
для батьків та вчителів
під час освітнього процесу
в умовах воєнного стану

*Всеволод Сергійович
Трояновський*

Сучасні підходи в
дистанційному навчанні
Гринь Наталія Василівна

Знайомимося - новий учитель
фізичної культури ліцею
*Олексій Володимирович
Симоненко*

Формування
критичного мислення
на уроках історії
Олег Петрович Резнік

м. Київ, Виноградар, 2021-2022 н. р.

ОСВІТА НА МЕЖІ МОЖЛИВОГО

Вочевидь, період поступального розвитку ліцейної освіти тимчасово призупинився. Почалося це ще весною 2019 року, коли досить несподівано виникла ситуація з масовим психозом зараження коронавірусною інфекцією. Тоді ми були вимушені все частіше та все триваліше відправляти учнів додому на дистанційне навчання.

У той же час з'явилися деякі виклики та пов'язані з ними певні ілюзії:

- нарешті, усі без винятку учителі ліцею вимушені будуть оволодіти технологіями дистанційного навчання та адміністрування комунікацій з учнями та їх батьками; період «дистанційки»-це ненадовго;

- виявилось, що вірус то зникає, то підсилюється, виникають якісь його нові модифікації. Так званий колективний імунитет до цієї групи вірусів набувається повільно;

- учителі, при звичаївшись до конкретних платформ «дистанційки», важко переходять, за необхідності, на інші, а платформи шкільної дистанційної освіти потребують суттєвого адміністрування;

- для будь-яких дистанційних платформ потрібен надійний Інтернет-зв'язок та електрика як у приміщеннях учнів і вчителів, так і на сервері провайдера.

Повномасштабна війна, розв'язана РФ, привела до нових викликів-психологічних, технологічних, змістовних, управлінських. І знову (а це нормальна властивість людської психіки) поступово виникало декілька ілюзій.

- у Києві, на відміну від сходу та півдня, уже буде відносно безпечне навчання, найгірше у лютому-березні ми вже пройшли;

- наші славні ЗСУ за потужної допомоги США та Європи скоро переможуть, росія швидко обвалиться під західними санкціями.

Але ворог виявився значно витривалішим та неймовірно підступним, а Захід тільки поступово та за власними намірами підживлював нас зброєю, зосередившись переважно на підтримці політичній та соціально-фінансовій.

У зв'язку з масованими та тривалими цілеспрямованими обстрілами ворогом соціальної інфраструктури з'явилися тривалі відключення електроенергії, а як наслідки, навіть припинення постачання тепла, води, відсутність будь-якого зв'язку.

І в цих неймовірно важких умовах, на межі можливого, продовжується ліцейна освіта. Але чи втрачається зараз якість освіти переважної більшості наших учнів? Так, безперечно. Чи так само ефективний урок, якщо він проводиться або завершується у нашому сховищі? Ні, звичайно. Чи повністю врівноважені вчителі, у яких рідні та близькі знаходяться на фронті або проживають на окупованій території? Знову — ні. Чи можливо взагалі звикнути до раптових відключень світла, тепла, зв'язку та спокійно очікувати настання блек-ауту? Ні, не можливо, тому так і живемо з частково пораненою психікою.

Все одно вперто готуємось до уроків, проводимо олімпіади, підсвічуємо парти та дошки, зносимо обіди дітям у сховище, заспокоюємо один одного та категорично не дозволяємо собі розслабитися.

Тримаємо стійко удари воєнної долі.
Працюємо на межі можливого та чекаємо Перемоги!

А поступ до вищої якості нашої ліцейної освіти обов'язково відновимо!

З повагою, директор ліцею *Юрій Шукевич*

Поради психолога для батьків та вчителів під час освітнього процесу в умовах воєнного стану

*Всеволод Сергійович
Трояновський*

Події останніх кількох років виснажили наше суспільство, особливо соціальний прошарок дітей та батьків, які в умовах стресу від карантинних обмежень, вакцинації, зниження рівня соціального благополуччя, формування та оптимізації умов дистанційного формату їх роботи або відсутності роботи взагалі, адаптувалися до сучасних викликів.

Діти, у свою чергу, звикали до умов постійних обмежень, пройшли шлях від низькоякісного дистанційного формату навчання до його сучасного вигляду, що, зрештою, забрало у них можливість регулярної соціальної комунікації серед однолітків у класі, шкільної адаптації до колективу та комплексного формування навичок командної роботи.

Останній рік у нашій Україні взагалі шокував усю цивілізовану спільноту. Агресія росії та її соціальний терор, через поразки на полі бою і неможливість чесної перемоги, змусив цивільних людей у нашій країні зазнавати різного роду втрат та страждань, що так чи інакше торкнулися кожної людини в Україні особисто.

Якщо дорослі більш стійкі до різних видів травмуючих свідомість факторів, то діти є вразливішими, оскільки їх психіка тільки у процесі формування, а оточуючий світ закріплює їх поведінку та внутрішні стани.

Психологічна травма має великий вплив на життя дитини. Одним із досить частих проявів наслідків травми є страх майбутнього. Травма не тільки приносить у життя дитини зміни, вона повністю змінює реальність, у якій ди-

тина жила. Особливість дитячої психіки полягає в тому, що для нормального розвитку й функціонування потребує стабільності, ясності, відчуття безпеки.

Ось невеличкі поради, що допоможуть Вам підтримати дитину, самих себе та мінімізувати вплив травмуючих факторів на вашу психіку:

* *Батькам*

Події війни завжди пов'язані із високим рівнем стресу, моральної та фізичної втоми та тривожних станів у людей,

що безпосередньо торкнулися цих подій більшою або меншою мірою. Навіть коли переглядаєш стрічку новин, посилюється рівень виснаження, послаблюється фокус та концентрація уваги на можливій небезпеці, тому, враховуючи різні стани психіки людини, кожен має завчасно підготуватися до можливої небезпеки та пов'язаних із нею алгоритмів дій Ваших та Вашої дитини.

Для дітей це може бути різне: вчитись читати чи малювати, слухати казки чи гратись, допомагати по дому, молитись, займатися спортом чи робити добрі справи тощо. Корисна діяльність зосереджує увагу й допомагає інтегрувати енергію стресу. І вона важлива не лише ді-

* **Безпека**

Зазвичай у кризових ситуаціях батьки найбільше переживають за дітей. Вам під силу підготувати дитину до різних сценаріїв і допомогти їй бути в безпеці, навіть якщо вас не буде поруч.

Підготовка «рюкзака безпеки» — важливий момент, який варто проговорити з дитиною, щоб мінімізувати додатковий стрес та мати план дій на різні випадки. Його зміст доступний у відкритих джерелах та актуалізується у всіх закладах освіти.

Зберіть для своєї дитини рюкзак із мінімальним набором речей, що допоможуть їх у разі непередбачуваних ситуацій.

Найважливіше, що має знати дитина, опинившись на вулиці: своє ім'я та імена батьків, номери телефонів батьків або найближчих родичів, свою домашню адресу або адресу найближчих родичів. Також дитина повинна знати телефони 101, 102, 103. Проговоріть та визначте місце, де зустрінетесь, якщо раптом дитина загубиться. На випадок, якщо дитина розгубиться чи ще не може озвучити потрібну інформацію, зробіть бейдж чи бірку, на яких зазначте своє ім'я та свої контакти, ім'я дитини.

* **Бути поруч**

Відчуття присутності батьків, їхньої любові — це найголовніший «термостат безпеки» для дітей. Бути поруч — це про дотики, обійми, час разом: читання книг, гра тощо.

Але, крім цього, це й про уважність, любов, добрий погляд. Зауважимо, що це й про розуміння: коли дитина хоче побути наодинці — важливо

* **Бути прикладом**

Діти беруть приклад зі своїх батьків і вчаться на діях, але це не про те, щоб робити все ідеально. Це про те, щоб ділитись і розповідати, що нам, дорослим, допомагає впоратись з усім цим.

* **Спілкуватись**

Важливо пояснити та допомогти зрозуміти дітям, що відбувається і як нам триматись, як вистояти у цій війні й на рівні сім'ї, і на рівні народу. Говорити з дітьми з повагою до них і їх внутрішнього світу, зважаючи на дитячі бажання та потреби. Слухати те, про що вони говорять і мовчать.

Це не означає теж втішати дітей "псевдо оптимістичними" сценаріями, бо ми свідомі, що дорога до перемоги може бути довгою і на ній може бути багато болю і втрат. Але це означає передати їм віру, що з правдою ми обов'язково й неминуче переможемо і наша країна буде вільною і щасливою.

* **Залучати**

Ми не знаємо, скільки це буде тривати, а отже попри все маємо жити. Звісно, ми не можемо уникати новин, але не потрібно бути в новинах безперервно — варто зосередитись на корисних діях.

* **Відновлюва- тись**

Війна виснажує, тому діти, як і дорослі, потребують часу та регулярне відновлення.

Відтак важливо, аби у дітей був сон, добра їжа, час на гру, домашніх улюбленців, на рухову активність. І обов'язковий дотик до чогось, що дає світло і нагадує про те, що навіть у ці темні часи є любов, мужність, правда (це можуть бути добрі казки, історії чи люди).

* **Вчителям**

Перед першим вересня всі говорили про укриття та вибір батьків — офлайн чи онлайн. Але майже нічого не казали про вчителів. Про те, як вони вестимуть уроки, — тут офіційних рекомендацій і тренінгів більш ніж достатньо. А про самих учителів, про те, з яким настроєм вони ідуть зараз до школи, де їм знайти у собі ресурс для роботи, як підтримувати продуктивність і психологічний тонус, на жаль, по більшій мірі, не згадували. Суспільство звикло до певного стереотипного професійного образу «відповідального вчителя, який завжди на посту» або «виконавця та надавача освітніх послуг», забуваючи про морально-ціннісний фактор цієї професії, а тепер це помножилось на війну. Шкільні психологи є, та за сформованим стереотипом у середовищі шкільного простору вони займаються здебільшого дітьми і батьками, а не вчителями.

Тим паче, робота вчителів зараз — онлайн чи офлайн — це освітній фронт. На них тепер лежить велика відповідальність не тільки за знання, а ще й

«фізична» — за життя учнів, за спокій батьків. А для цього потрібен ресурс.

Звичайній людині, без спеціальної психологічної освіти, важливо отримати алгоритм, як саме впоратися з емоціями. Не бажано йти до дітей і спілкуватися з батьками без усвідомлення себе, без певних інструментів, які допомагають відновлюватись, заспокоюватись та концентруватись.

Березень-травень педагоги протягнули на адреналіні, а тепер це здебільшого не працює. У представників освітнього середовища моральна напруга та психічне навантаження набагато більші, ніж у представників багатьох інших профе-

сій. Саме тому, наприклад, відпустка у вчителів — 56 днів.

Пам'ятайте: для того, щоб надавати допомогу іншим, необхідно відновлювати свій власний ресурс, задовольняти свої базові потреби. Подбайте про власний безпечний простір, де ви зможете проводити уроки, завжди думайте про свої потреби у фізичному і моральному плані, проводьте час із близькими, проходите тренінги та семінари із психологічної саморегуляції — їх безліч. Зрештою, звертайтеся до спеціалістів, які допоможуть вам розібратися із власним станом та почуттями.

АВТОР
матеріалу

Трояновський Всеволод Сергійович

Посада в ЗНЗ II – III ступенів «Фінансовий ліцей»: психолог

Працює в ліцеї з березня 2020 року.

Нввчається в аспірантурі: керівник проекту «Тьюторський супровід розвитку оціально особистісних компетентностей учнів старших класів»

Формування критичного мислення на уроках історії

Олег Петрович Резнік

Всесвітній економічний форум у Давосі регулярно складає перелік актуальних навичок, необхідних для успішної кар'єри. За останні роки критичне мислення піднялося в рейтингу цих навичок з 4 місця (навички для 2015 року) до 2 місця (навички, які стали важливими з 2020 року). Уміння критично мислити забезпечує науково-технічний і суспільний прогрес та є запорукою демократії, а освіта відіграє в його розвитку першорядну роль. Критичне мислення забезпечує самостійні та відповідальні дії, а також характеризується самовдосконаленням.

Особливо важливо вмiти застосовувати критичне мислення в умовах війни, як «гарячої», так і інформаційної. Адже ворожа пропаганда не гребує нічим, аби донести свою думку до суспільства, розпалювати ворожнечу на будь-якому ґрунті: національному, расовому, конфесійному тощо. Наше суспільство має бути інформаційно грамотним, знати правила медіа-

безпеки хоча б на початковому рівні. Адже мета пропаганди ворога – посіяти паніку, викликати недовіру до органів державної влади, Збройних сил України та інших структур. Небезпека пропаганди полягає ще й у тому, що окрім відвертої брехні, вона використовує і правдиві факти, але вмiло ними маніпулює. Для протистояння ворожій пропаганді потрібно знати кілька правил:

- Не звертати увагу на кричущі заголовки.
- Брати інформацію з перевірених джерел.
- Не робити передчасних висновків до оприлюднення офіційної інформації.
- Переглядати кілька ресурсів.

Насправді таких правил набагато більше, і ознайомитися з ними можна за допомогою мережі Інтернет.

Саме тому на уроках історії та громадянської освіти ми допомагаємо учням формувати навички критичного мислення за допомогою різних методів.

Як же сучасний педагог може досягти вироблення такого кола компетентностей в умовах, коли інтерес до навчання знижується, хоча інформація на сучасному етапі стає все більш доступною? Тому учитель змушений замислитись не над тим, де саме знайти якомога більше інформації і подати її в цікавій і доступній формі, а як привернути інтерес учня до навчання, до свого предмета, чим зацікавити його працювати

На уроках історії при роботі з істо-

ричними джерелами доцільно поєднувати елементи уроку критичного мислення з традиційними методами навчання історії у рамках стратегії технології розвитку критичного мислення.

Роботу з розвитку критичного мислення необхідно починати ще з початкової школи, але не пізно це робити і починаючи з п'ятого класу, поступово застосовуючи ті чи інші прийоми в процесі роботи, керуючи роботою учнів.

Люди, які живуть в епоху, коли інформація стає одним із домінуючих чинників, повинні вміти працювати з потоком даних, які вони щоденно отримують із різних джерел, щоб бути захищеним від маніпуляцій. із різних джерел, щоб бути захищеним від маніпуляцій.

Резнік Олег Петрович

Посада в ЗНЗ II – III ступенів «Фінансовий ліцей»: учитель історії, правознавства та громадянської освіти, куратор 9-А класу

Працює в ліцеї: з вересня 2012 року.

Кваліфікаційна категорія: спеціаліст вищої категорії, вчитель-методист

Критичне мислення – це один із найважливіших складників захисту від негативного впливу: реклами, політичних гасел, негативного навіювання, брудних технологій тощо. Різні методи та стратегії стимулювання учнів ставити запитання є важливим засобом розвитку критичного мислення. З метою розвитку критичного мислення при роботі з історичними джерелами найчастіше використовую прийоми, на яких хочу зосередити увагу і продемонструвати, як їх можна застосовувати в процесі уроку.

Що ж дає найкращий і найефективніший результат у роботі? Універсальної відповіді на це питання не існує. Але найчастіше на уроках використовуються стратегії, такі як:

"Знаємо - хочемо дізнатися - дізналися", "Дошка запитань", "Атака на вчителя", "Атака на учня", "Критичне читання тексту"

Критичне мислення – це свідоме прийняття правильних рішень, щоб захистити себе в інформаційному потоці.

АВТОР матеріалу

Сучасні підходи в дистанційному навчанні

Гринь Наталія Василівна

Широкомасштабний розвиток педагогіки співпраці, активізація та індивідуалізація навчання, використання креативних технологій навчання змінили роль і місце викладача в навчальному процесі.

Зміни, які відбулися в суспільстві наприкінці ХХ сторіччя, призвели до необхідності заміни авторитарної системи синхронного управління навчальною аудиторією асинхронним навчанням.

Які ж технології змін і трансформацій у сучасному закладі освіти? Яке навчання найбільш адаптоване для наших учнів?

Перехід на дистанційне навчання потребує перебудови освітніх підходів з боку вчителя: замість начитки – дослідження, замість контролю – челенджі.

І з боку учнів дистанційне навчання також потребує інших навичок – не слухняності, а самоорганізації.

Змішаний курс за обсягом навчального матеріалу значно більший у

порівнянні з обсягом навчального матеріалу за традиційною формою навчання.

Якраз сучасні методи надають можливість творити навчальне середовище, у якому теорія і практика опановуються одночасно, а це надає змогу учням плекати певні риси характеру, формувати світогляд, логічне мислення, зв'язне мовлення; породжувати критичне мислення; виявляти й утілювати індивідуальні можливості. При цьому навчально-виховний процес налагоджується так, що учні відшукують зв'язок між новими та вже отриманими знаннями; приймають нестандартні рішення, мають змогу зробити «відкриття», продукують свої власні ідеї та думки за допомогою різнобічних засобів; навчаються співробітництву.

Мета сучасного навчання – формування зручних умов навчання, за яких учень відчуває свою успішність, свою мислячу досконалість, що робить ефективним сам освітній процес.

Суть сучасного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної співдії всіх учнів. Це ґрунтується на співпраці, взаємонавчанні: учитель – учень, учень – учень. Одночасно вчитель і учень – рівноправні, рівнозначні суб'єкти навчання, а співдія виключає перевагу одного учасника навчального процесу над іншим, однієї думки над іншою. При такому спілкуванні учні вчаться бути рівноправними, спілкуватися з іншими людьми, критично мис-

лити, приймати виважені рішення.

Новітні технології, інтернет, інтеграція та безліч інших невідомих раніше явищ і процесів навколишньої дійсності ставлять нові виклики і в системі освіти — галузі, яка найбільше та найшвидше має реагувати на подібні виклики.

Ключовим є розуміння того, навіщо нам така система потрібна взагалі. Якщо це рятувальний круг на випадок карантину або інших надзвичайних ситуацій у майбутньому, такий варіант організації якісного навчання потрібен.

Майбутнє — за змішаним навчанням, яке дуже легко перемикає в різні режими: збільшувати чи зменшувати офлайн- або онлайн-компоненти, обирати різні організаційні моделі та стратегії відповідно до можливостей, потреб і викликів. Учителям потрібна як емоційна підтримка, так і забезпечення інтернетом та технікою.

Технічне забезпечення учнів є не менш важливим. Вважаю, що можна було б створити спільноту серед усіх бажаних учителів і проаналізувати реально працюючі кейси.

Ще один важливий момент — це навчання та підготовка вчителів, яка має здійснюватися відповідно до потреб і за індивідуальними навчальними траєкторіями.

Отже, упровадження сучасних технологій під час дистанційного навчання є освітнім ресурсом у формуванні Нової української школи.

АВТОР матеріалу

Гринь Наталія Василівна

Посада в ЗНЗ II – III ступенів «Фінансовий ліцей»: вчителька української мови і літератури

Працює в ліцеї: з вересня 2013 року.

Кваліфікаційна категорія: вища, вчитель-методист

Знайомимося - новий учитель фізичної культури ліцею

*Олексій Володимирович
Симоненко*

Хочу поділитися з вами своїми спогадами й думками про роботу в Китаї. Я поїхав до Китаю як тренер з фехтування в інтернаціональний клуб «BJZ fencing club» тренувати дітей та дорослих.

До цієї поїздки я вже мав 5-річний досвід тренування дітей у Києві. Уже на 4-му курсі університету я на базі Ліцею №100 започаткував секцію з фехтування. За ці п'ять років мої учні досягали успіхів та отримували медалі на всеукраїнському рівні змагань. В мене вже був чималий досвід у тренерській роботі, адже сам я майстер спорту з фехтування, був членом збірної команди України серед кадетів і юніорів.

Коли я приїхав до Китаю, у місто Пекін, усе здавалося мені інакшим. Починаючи з того які, тут масштаби всього (вулиць, будинків, людей на кв.м.) Але дуже красиво: парки, вечірні вогні столиці. Так як і в інших країнах, люди є різні, хороші та погані, ввічливі та не дуже, але до іноземців ставляться з повагою, навіть якщо вони не розмовляють англійською. І

взагалі, в азіатських країнах, таких як Китай, сімейні цінності на першому місці. А ще вони дуже спортивні. Спортм вони займаються постійно, від дітей до літніх людей, після роботи на спортивних майданчиках чи у парках літні люди танцюють різні оздоровчі танці, а молодь грає в м'яча. Тобто вони навчені з малечку тому, що якщо хочеш бути здоровим треба займатися фізкультурою чи спортом постійно.

Яке у дітей Китаю ставлення до спорту та до вчителя? По-перше, дисципліна у дітей на дуже високому рівні, як і повага до вчителів. Авжеж, як і наші діти, є й ті, хто не серйозно ставився до занять спортом. Чого не скажеш про виховання. Батьки змалечку виховують дітей

у традиціях, коли старших людей треба поважати, незалежно від його життєвого статусу.

Якщо казати про дітей, котрі прийшли в мій клуб, то це діти з інтернаціональних шкіл, де їх виховують викладачі з

різних країн світу. А також вони вільно розмовляють декількома мовами, в тому числі англійською, у китайських та в школах британського чи американського стилю навчання.

Діти з повагою ставилися до своєї справи (фехтування), а я намагався їх навчити цінувати те, що вони роблять, бо вони витрачають свій час на це. Авжеж дітей в Китаї (так само, як і в нас) мають дуже велике навантаження за день. Там не тільки навчання, а й спортивні секції та музичні школи, репетитори. І часто — це для них норма життя. А отже, переді мною теж стояло завдання показати дітям, що таке фехтування як спорт і зробити так, щоб вони полюбили займатися ним.

З часом мої учні почали виступати спочатку на змаганнях серед шкіл Пекіну, потім уже на чемпіонатах провінцій, а вже потім і на всекитайських змаганнях. Дуже приємно, коли твої учні досягають високих результатів.

Можу зауважити те, що великі досягнення здобули лише ті діти, котрі дуже дисципліновані та повністю віддані своїй меті. Повна довіра батьків до тренера теж відіграє велику роль.

Зараз вже після роботи за кордоном я знову виступаю на змаганнях, але вже не на професійному рівні.

Працюючи з дітьми, маю велику відповідальність закласти в них правильне усвідомлення важливості займатися фізкультурою й спортом. У наш час вважаю це дуже важливою місією.

АВТОР матеріалу

Посада в ЗНЗ II – III ступенів «Фінансовий ліцей»: вчитель фізичної культури

Працює в Фінансовому ліцеї: з вересня 2022 року.

Майстер спорту з фехтування: тренер

У грудні 2022 року урочисто відзначили 300-річчя з дня народження Григорія Сковороди

анонс матеріалу з наступного числа
«Візитка пошуку», 2023

АВТОР
матеріалу

Г.С. Сковорода — народний філософ і поет, педагог і просвітитель, музиканті громадський діяч. Природа обдарувала його багатьма талантами, а Бог дав душу світлу і чисту. Він усе життя дбав, щоб совість була «як чистий кришталю», а найбільшою цінністю вважав свободу.

Ми, українці, вважаємо Сковороду світочем національного духу. Тому сьогодні він приходить до нас не за примусовим покликком ювілею, а по святому праву володаря наших душ, за чистоту й благородство яких вів подвижницьку боротьбу. Учні десятих класів із захопленням та відповідальністю поставилися до підготовки відкритого заходу, а глядачі кожен виступ нагороджували оплесками.

Фінансовий ліцей: Візитка пошуку

Головний редактор
Ю.В. Шукевич

Випусковий редактор
І.О. Линьова

Коректор
В.І. Падалко

листопад-грудень 2022